

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi-
No — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memlekete 7,5 Dollar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: VI

Ankara, 13 Haziran, 1929

Sayı: 133

İnanan Ve İnanmayan

İnanan insan ile inanmayan adam arasında yalnız bir sıfat farkı değil, bütün bir düşünüş, yaşayış, hissediş farkı, bütün bir ruh mekanizmesi farkı vardır. İnanmayan bir nesil içinde inananlar, ayrı bir mahlûk gibi yaşarlar: hakikî yalnızlık, öyle zannederim ki dağ başında otlakla ve ağaçlarla baş daşa ve diz dize yaşayan bir münzevi için değil, belki koskoca bir şehrin içinde veya hayatî bir ehemmiyeti haiz bir iş başında, inanmayanlarla çevrilmiş bir imanlı adam için mevcuttur.

İnanmayanlar derken gözümün önüne şöyle bir tip geliyor: iddiaları çok, arzuları mebzûl, fikirleri sayısız, bol söyleyen, çok vadeden, her işi yapmağa hazır bir insan; bütün bunlar, çalışkan, ümitli, genç ruhlu ve kuvvetli her iyi kimsenin iftihar edebileceği vasıflardır; fakat inanmayan insan için bir küçük farkla: ona göre bütün bunların, bu fikirlerin, arzuların veya vaatlerin, hatta işleirnin bizatihi hiç bir manası yoktur; O, bunların hiç birisine bağlanmış değildir; bin bir çeşit eşya satan bir mağaza gibi zekâsının kıvrımları içinde depo edilmiş neler yoktur? Bunları beyenmiyorsanız, biçimi, kesimi başka, rengi, kokusu ayrı olan öteki neyden mallarını derhal yorulmadan önünüze yayar. Fakat yanılmayınız, bunlara karşı da ruhu aynı vaziyettedir: hiç birisi kalbinin kapusu önünden geçmemiş ve şahsiyetinin gümrüğüne ugramamıştır.

Böyle bir insan kadar hür ve o derece endişesiz yaşamak kimseye nasip olamaz: bizi bağlayan, sıkan devletin kanunları değil, etrafımızda ki insanlar değil, belki o kanunlarda ve o insanlarda bizi bağladığını ve sıkıldığını zan-

nettiğimiz, öyle kabul ettiğimiz şeylerdir; nitekim bunun aksini düşününce, içimizde bir nevi rahatlık hissetmeğe ve kâbustan kurtulmuş gibi sevinmeğe hiç bir mani yoktur. Öyle veya böyle zannetmek, şunu veya bunu kabul etmek ise, mutlaka ve kat'iyen kafamızdaki miyarlara göre değişir: O miyarlar, bizim şahsiyetimizi vücuda getiren en aziz kısmımızdır; ve biz onlara kelimizden parçalar diyerek, inatçı bir sevgiyle bağlarız. İşte inanmayan adamın ruhunda bu miyarlar, sabit olmadığı gibi, bunlar kendi malları da değildir: vakayi ve hadisat nasıl isterse müthiş bir kolaylıkla derhal gözündeki gözlüğü değiştirir ve size yemin ederek dünyanın hakikaten başka türlü bündüğünü söyler.

Bunlar hakikatte, fena insanlar değildir; hatta eğer fena olmuşlarsa, kabahat kendilerinin de sayılmaz. Bunların mai mukattar gibi saf nümuneleri vardır: adeta fisebilillah böyledirler; kendilerine sorsanız, "ne yapalım, derler; dünya böyle gidiyor.. Evet, bu, doğrudur; zaten bu nevi insanlar, dünyanın, pek çokları için böyle gittiği bir devirde mantar gibi yerden biterler. Hatta bunlar çok dafa, başkalarına fenalık için değil, hatta kurnaz oldukları için bile değil, belki sadece kendilerini fenalıktan korumak için böyle olduklarını, kendi kendilerine itiraf ederler: yalnız hakikatte öyle olmasalardı, kendileri mutlaka fenalığa çarpılmıyacaklardı, yahut çarpılsalar bile, o kadar betbaht olmiyacaklardı; Lâkin ne yapsınlar ki, ruhlarında, hiç bir şeye bağlanmamak zafından gelen kuvvetli bir alışkınlık, onları böyle, birbirinden aykırı denecek kadar farklı fikir, kanaat hüküm ve arzu diyarlarında dolaştırır.

Bu arzu üzerinde bir cemiyet, yalnız böyle insanlardan mürekkep olsaydı, diye düşünüyorum, acaba o memleketin hali ne olurdu? Ve işleri nasıl dönerdi? İtiraf edeyim: aklım bunu kestiremiyor. Yalnız bildiğim ve gördüğüm bir şey var ki, bunların nispeti çoğaldıkça, bunların karşısında eyi fena bir fikre veya bir hisse ruhunun ana hatlarını bağlamış gönül adamları şaşırıyorlar; vakia bence bu, o kadar korkulacak şey değildir; fakat daha fecii var: bütün bir kütlenin hayatında sayısız müşterek işler vardır; bunların tutumu, bunların yürütülüşü ve yaratılışı, gevşiyor ve pörsüyor; işte bu acıklıdır. Vakia hayat, filân ferdin, filân zatın sinirlenmemesi veya rahatı için tedbir almağa lüzum görmez; fakat bütün bir kütlenin, bütün bir zümrenin müşterek menfaatleri mevzuubahs olduğu zaman, yukarıdan, yüksek kudret menbalarından gelen imanlı hareketin kuvveti kesilince, herhangi bir fert için değil, belki müşterek hayat için, idealler için ve inanan insanların hatalı olarak şahıslarına ait zannettikleri içtimai kuvvetleri için bir tehlike başgöstermiş demektir.

Etrafımızda inanmayan insanları tanımamız, kendimizi onlardan tecrit etmemiz, bir vatan borcudur.

Öyle zannediyorum ki, bu mikrop- ların şaşmaz bir miyarı vardır: müdafaa ettiği fikir ile yaptığı iş arasında tezat.. İfraz ettikleri toksinler de kolayca eseriyle tanılabılır: tenebbüt ettikleri muhit ve zümre içinde fikir ve iş ciddiyetinden iz bile bırakmamak..

Bu iki neticeye nerde rast gelirsek mikropların yaşayabileceği müsait bir muhit içinde olduğumuza, şaşmaz bir kanaatle, intikal edebiliriz.

MEHMET SERVET

Yüz Kitap

Şüphesis, okumak, çok okumak, her vakit okumak lâzım.. Fakat ne okumalı? Her kesin kendi mesleğine ait bildiği kitaplardan başka, bir takım ana kitaplar var ki, bunları okumak, hem de iyi ve dikkatli okumak, her hangi meslekten olursa olsun kendini münevver addetmek isteyen her insana, fikrinin yükselmesi ve genişlenmesi için lâzımdır, diyorlar. Bunları nerden öğrenmeli?

Okumak lüzumunu söyleyenler pek çok, lâkin şunları diye gösterebilenler pek az. Bu mes'uliyetli işi üzerine alarak her kesin okumaktan faide göreceği kitapları söyleyen - ve tabii sözüne inanılacak - müelliflerden ingiliz sir John Lubbock'ın yaptığı yüz kitaplık liste ötedenberi klasik olmuştur. O da yalnız kendi zevkine ve fikrine kapılmamış, kendinden başkalarının da en çok tavsiye ettikleri kitapların isimlerini toplamıştır.

Bu listenin en başında ahlâk kitapları ve onların başında da İncil'in bulunmasını tabii görmelidir. Çünkü ingilizcenin, ve galiba İncil okuyan her millet lisanının en güzel yazılmış kitabı İncil olduğunu söylerler. Bunu taassuba hamletmemelidir. Yüksek bir sözü bu mecmuanın balâsına alınmış olan Nietzsche (Niçe), İncilin neden en güzel yazılmış kitap olduğunu izah eder: ancak güzel yazılmış kitaplardır ki

cehren okunabilirler.. Zaten John Lubbock, İncil'in yanında konfüçius'ün (Analecha) diye tercüme edilen kitabı ile Kuran'ı, Epiktet'in revakî (stoicien) mezhebinden ahlâk kitabını, Marc Aurel (Mark Orel)in (Méditations) kitabını, Aristot'nın ve Spinoza'nın ahlâk kitaplarını da tavsiye ederek, şahsen bir dine mensup olmanın başka dinlere, hatta büsbütün dinsizliğe hürmet etmeye mani olmadığını da gösterir.

Listede felsefe kitaplarının başında elbette Platon (Eflâtun) vardır. Onu her insan, beşer fikrinin en parlak nümunesi diye okumak lâzımdır. Cicéron (Çiçeron); «Jupiter insanlara söz söyleseydi, ancak Platon gibi söyleyebilirdi» demiş Platon'u yalnız felsefe meraklıları değil, dünyada şiirden başka bir şey aramıyanlar da okur; çünkü Platon sade gençliğinde değil, bütün ömründe şair olmuştur, ve felsefeye şiir getirmiştir. Platon'ın bazı nazariyeleri uydurma oldukları bile bile, fakat birer şiir oldukları için, gene seve seve okunur. Hakikat arıyanlar onu Platon ile birlikte bulacakları gibi, san'atın bazan hakikata faik olduğuna kanaat getirmiş olanlar da kanaatlarını gene Platon ile teyit ederler. John Lubbock, Platon'dan (Dialogues), (Apologie) ve (Phédon) kitaplarını tavsiye eder.

Aristot'nın verdiği malûmat,

bir Alaman muharririn dediği gibi, bu gün bir bakalorya imtihanı geçirmeye kâfi değilse de, ilmi zihniyetin, ilmi usulün babası odur. (La République) kitabı bu usulün en güzel nümunelerinden biri olduğu için listeye girmiştir.

Hatipliğin mucidi ve her zamanın en büyük hatibi Demosthène (Demosten)in (Discours sur la Couronne) kitabı da zevklerini belâgatte arıyanlar için lâzımdır.

Diğer filozoflardan: Plutarque (Plutark)tan (Les Vies); Xenophone (Ksenofon) dan (Les Me'morables); Cicéron'dan (de Officiis), (de Amicilia); Descarte (Dekart) tan (Discours sur la Méthode), v.s.

Bu son kitabın dilimizde yakın zamanda yeniden basılmış olan tercümesi bizim için hem mühim bir ana felsefe kitabı, hem de vakıfane dir tercüme örneğidir.

Edebiyat kitaplarına gelince, hududu belli olmıyan bu unvan içinde en iyilerini seçmek en güç iştir. Evvelâ her milletin kendi lisanındaki edebiyat kitaplarını tercih etmesi tabii bir histir; onun için ingiliz müellifi de kendi dilinden bir çok edebiyat eserleri tavsiye eder. Fakat böyle millî edebiyat kitaplarından bazıları vardır ki, adeta bütün insanıyetin malı gibi addolunur. Mesela Omiros'un İlyada'sı ve Odisse'si, Firdevsi'nin Şehname'si her millette birer büyük şiir menbaı

telâkki olunur; bunların yanında (Niebelungen) efsanesi de yalnız sinemada görmekle iktifa edilmemesi lâzım olan şiirlerdendir. Goethe'nin (Göte) (Faust) efsanesi de behemhal okunması lâzım bir şaheserdir. Hindistan'ın (Mahabarata)sı ve (Ramanaya)sı ile Çin'in (Şeking) kitapları da müellifin beğendiği edebiyat kitapları arasındadır.

Diğer büyük şairlerden: Eschyle (Eşil) in (Promethe) si ve (Orest) hakkında üç kitabı; Sophocle (Sofokl) in (Oedipe) i, Euripide (Öripid) in (Medeé) si; Aristophan (Aristofan) in (Les Chevaliers) ve (Les nuées) kitapları.

John Lubbock bu gün sağ olsaydı da İngilterede kadınlara intihap hakkı verildiğini ve bunun en son günlerdeki neticesini görmüş olsaydı belki -yüz sayısını bozmamak için- başka bir kitabı silerek yerine «kadınlar mektebi»ni yazardı.

Horace (Horas) ile Lucréce (Lükres) in ve Dante'nin unudulamıyacıkları aşıkârdır.

Shakespeare (Şekspir) bazılarının dedikleri gibi eskimiş olsa dahi, eskimediğini söyleyenlerin onu niçin beğendiklerini anlayabilmek için gene okunulmak lâzımdır.

Schiller ile (Şiller) Molière (Molier) in de eskidiklerini söyleyecekler belki bir gün bulunacaktır; lâkin bu kitap listesinden maksat yenilik göstermek değil, insanların fikri üzerinde iz bırakmış olan büyük eserleri söylemektir.

Tarihte böyle iz bırakmış müelliflerden Herodot, Xenophon, Tacite, Gibbon, Hume, Carlyle v. s. vardır.

İngiliz olup ta seyahat kitap-

larını tavsiye etmemek mümkün değildir. Seyahat insanın fikrini açar ve genişletir derler. Vakıâ, John Lubbock'ın söylediği «Voyages de Gulliver» ve «Robinson Crusoe» ve «Bin bir gece» masalları hakikî seyahat kitapları değilse de, seyahat arzusunu verdikleri için, artık her milletin malı addolunan ve sene nihayetlerinde mektep çocuklarına mükâfat diye verilen eserlerdir.

* *

Sir John Lubbock'un tavsiye ettiği yüz kitabın hepsini burada saymak mümkün değildir; bir makalenin buna kâfi olmadığı söylenince başka sebep aramaya da lüzum kalmaz.

Fakat, noksanın telâfisi pek kolaydır; John Lubbock'un kendisi

de çok istifade ile okunacak müelliflerden biridir. Yüz kitap listesi onun «Le bonheur de vivre» ismindeki meşhur kitabındadır. Müellif kendi eserini listesine koymamışsa da, yüz birinci kitap olarak onu da tavsiye etmekle aldanılmış olunmaz.

Ancak John Lubbock'u okumak için dikkat edilecek bir şart vardır: Bu müellif dünyayı o kadar pembe renkte gösterir ki insanın onu okurken bu kadar nikbinliğe hayret etmemesi kabil değildir. Onun için Sir John Lubbock'un kitabını, bütün işlerinizin yolunda gittiği bir devirde, iyi bir yemek yedikten sonra, hazminizin da yolunda gitmesini istediğiniz zaman okumalısınız

G. ATA

ÖYLE SICAĞI

*Kurşundan oluklarda ağdalaşırken öyle,
Bir mendil kadar geniş parka girerek böyle
Bekliyorum saatin ikiye çalmasını.*

*Nasıl beyaz leylekler toplanırsa bir damda
Bir sıcak manto gibi duyuyorum arkamda
Güneş yüklü dalların yere alçalmasını.*

*Çeşmeden su içiyor bir serçe yudum, yudum;
Nihayet aynı sesle yolda çitirdiyor kum;
Aynı sakın adımlar yaklaşıyor sıraya.*

*Uzaktan tanıyorum bu tez ayak sesini;
Bir ince duman gibi beyaz elbisesini
Gözlerim yorgun, yorgun başlıyor aramaya.*

*Biliyorum ki şimdi yanıma oturacak;
Güneşe bırakılmış yapraklar kadar sıcak
Elleri ellerimde yanacak bir saniye.*

*Sonra birer tarafa gidecek gözlerimiz;
Ve nihayet çocuklar gibi esneyeceğiz
Aynı sesle: «Bugün de hava ne sıcak!» diye...*

SABRİ ESAT